

Benchmark banar vägen

Det finns värdefulla erfarenheter att hämta när vi jämför olika gårdar med varandra. När man ser hur den egna grödekonomin står sig jämfört med andra är det lättare att bli mer lönsam och effektiv.

Det finns mer än ett sätt att odla spannmål på för att uppnå samma lönsamhet. Det finns bland annat olika grödval, etableringsmetoder och prisstrategier. Vad som är rätt eller fel skiljer beroende på var och vem man är. För bästa lönsamhet är det viktigaste att man som lantbrukare kan resonera kring om gårdens lönsamhet kan utvecklas och i så fall hur?

Lantbrukare A och B

För att illustrera innebörden av att det finns flera olika sätt att uppnå liknande resultat används uppgifter från två olika lantbrukare med liknande arealer, geografiskt område och val av grödor. Siffrorna är hämtade från två riktiga gårdar som är med i Hushållningssällskapets nya ekonomitjänst ”Lönsam Gröda”.

Lantbrukare A tar väldigt höga skördar och får bra betalt för spannmålen i förhållande

till andra. Dessutom har brukare A en fin maskinpark och har investerat i tork och lagring på gården. Lantbrukare B tar nästan lika höga skördar som A men levererar och säljer spannmål vid skörd. Lantbrukare B har enklare maskinpark och använder sig av maskinsamarbete.

Olika väg till samma resultat

Tabell 1 visar en förenklad bidragskalkyl över respektive lantbrukares brödvtekalkyl. Lantbrukare A har genom högst skörd och bra pris en skördeintäkt som är 3 400 kronor högre per hektar än B.

Dock har samma lantbrukare dyrare insatser och en hög maskinkostnad som gör att dessa två lantbrukare får ett jämligt resultat. De har med olika strategier nått samma lönsamhet.

A bör se över maskinparken

Tabell 1 är en ”benchmark” i enklaste variant, en jämförelse mellan två lantbrukare. Det är intressant att båda lantbrukarnas olika strategier kring spannmålsförsäljning, direkta kostnader och maskinkostnader ger liknande resultat. Men för båda lantbrukarna finns lärdomar att dra i jämförelsen. Rådet till lantbrukare A blir att se över maskinparken och användningen av de olika preparaten. Eftersom lantbrukare B kan producera nästan lika hög skörd med betydligt lägre direkta kostnader finns det åtgärder att vidta för att höja lönsamheten för lantbrukare A.

B bör se över prisstrategin

Däremot bör lantbrukare B kunna höja sin lönsamhet om den tillämpar samma prisstrategi som lantbrukare A. Rådet blir därför att lantbrukare B bör se om egen tork och lagring är rätt väg att gå eller om det finns mer intressanta spannmålsavtal som kan höja skördeintäkten. Det räcker med andra ord inte bara att titta på en gård utan vi måste kolla på flera gårdar för att kunna dra slutsatser som sedan kan bana vägen för gårdens utveckling.

Jämförelsen leder framåt

Att jämföra sig med andra ger en konkret bild av hur gårdens specifika efterkalkyl står sig jämfört med andra lantbrukare. Kvaliteten på en benchmark blir bättre desto fler gårdar som väljer att ansluta sig. Dess mening är att skapa underlag för en diskussion om hur varje lantbrukare kan utvecklas. Självklart finns många aspekter som inte alltid syns i en benchmark men det är ingen ursäkt att inte diskutera resultaten.

Höstvete, bröd		
	Brukare A	Brukare B
Skörd (ton/ha)	11 ton	10,5 ton
Avsalupris (kr/kg)	1,55	1,30
Intäkt (kr/ha)	17 050	13 650
Utsäde (kr/ha)	800	800
Gödning (kr/ha)	2 800	2 800
Växtskydd (kr/ha)	1 900	900
Direkta kostnader (kr/ha)	5 500	4 500
Total maskinkostnad* (kr/ha)	7 700	5 300
Resultat (kr/ha)	3 850	3 850

Detsamma på sista raden. Trots över 3 000 kronors skillnad i skördeintäkt blir resultatet jämbördigt för de två gårdarna. Kostnaderna skiljer nämligen lika mycket. * Total maskinkostnad = arbete, underhåll, inhyrda tjänster, drivmedel, avskrivning och ränta.

TRE GODA RÅD

- Gör efterkalkyler och hitta förbättringsmöjligheter
- Jämför din grödekonomi med andra lantbrukares
- Ha ett öppet sinne till andras strategier

FOTO: DAVID GOTTFRISSON

Utveckla gårdens lönsamhet. Gör efterkalkyler och jämför din grödekonomi med andra lantbrukares för att se om det finns förbättringsmöjligheter.

Vad kan förbättras?

När man funderar över vad som kan förbättra lönsamheten på gården är det intressant att se sin gård i jämförelse med andras.

Kostnadseffektiv odling

Hur kostnadseffektiva är din gårds insatser i förhållande till skörden? I diagrammet visar vi en jämförelse av 10 skånska gårdar. Staplarna anger hur de direkta kostnaderna förhåller sig till 2015 års skörd för

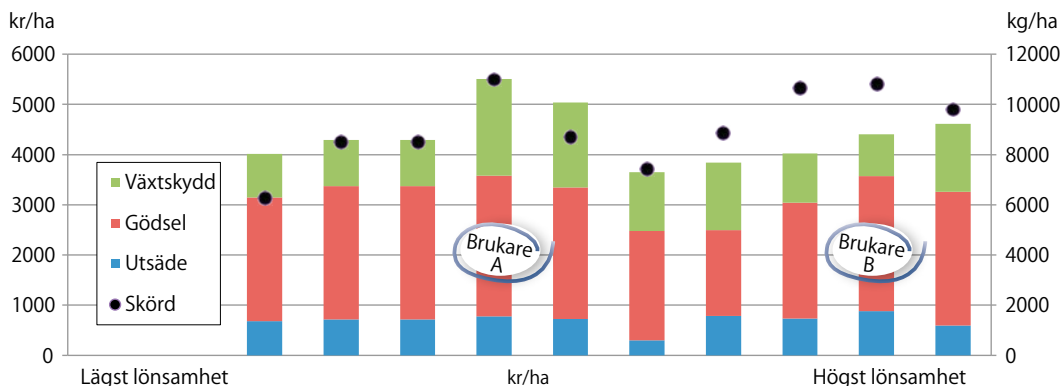
varje enskild gårds höstvetedodling (skala till vänster). De svarta prickarna anger respektive gårds skördenivå (skala till höger). Staplarna är sedan sorterade med den mest lönsamma gården längst till höger och den minst lönsamma gården till vänster.

Förutsättningar ingen garanti

Här kan man se att gård B är näst mest lönsam i jämförelsen av de 10 gårdarna, medan gård

A ligger något sämre till trots mycket hög skörd. Eftersom diagrammet är baserat på varje gårds totala höstvetedodling (stärkelse, bröd och foder) blir lönsamheten annorlunda jämfört med tidigare, mellan gård A och gård B, då endast gårdarnas brödvetekalkyler jämfördes. Gård B har dessutom en mycket lönsam stärkelsevetekalkyl som slår igenom i höstvetediagrammet. Den främsta anledningen till att gård B lig-

ger bra till är att kostnaderna är anpassade till skörden. Strategin hos Gård A kostar mer än vad den smakar även om avslupriset och skörden var hög. Det finns många slutsaster att hämta och diskutera från diagrammet. Tydligt är att högst skörd inte behöver ge högst lönsamhet även om det ger goda förutsättningar för det. ■

Avvägda kostnader? För höga kostnader kan äta upp ett gott resultat. Det intressanta med benchmark, när man jämför sig med andra gårdar, är att man lättare ser var det egna företaget kan bli mer lönsamt.